ج) «سلام علی آل یاسین»

- احتجاج امام رضا ع به قرائت «آل یاسین» در جمع مخالفین و عدم اعتراض آن‌ها
- شهرت قرائت «آل یاسین» در مدینه و بصره و مطابقت نسخه قرآن امیرالمؤمنین (ع) با آن
- موافقت قرائت «آل یاسین» با مبانی شیعه و عدم رواج آن، دلیلی بر پذیرش تعدد قرائات

احتجاج امام رضا ع به قرائت «آل یاسین» در جمع مخالفین و عدم اعتراض آن‌ها

در آیه «سلام علی آل یاسین» هم عبارت عیون اخبار الرضا این است: حضرت فرمودند:

> **عرفنا التسليم عليك فكيف الصلاة عليك فقال تقولون اللهم صل على محمد و آل محمد كما صليت على إبراهيم و على آل إبراهيم إنك حميد مجيد فهل بينكم معاشر الناس في هذا خلاف فقالوا لا فقال المأمون هذا مما لا خلاف فيه أصلا و عليه إجماع الأمة فهل عندك في الآل شيء أوضح من هذا في القرآن فقال أبو الحسن نعم أخبروني عن قول الله عز و جل يس و القرآن الحكيم إنك لمن المرسلين على صراط مستقيم فمن عنى بقوله يس قالت العلماء يس محمد ص لم يشك فيه أحد قال أبو الحسن فإن الله عز و جل أعطى محمدا و آل محمد من ذلك فضلا لا يبلغ أحد كنه وصفه إلا من عقله و ذلك أن الله عز و جل لم يسلم على أحد إلا على الأنبياء ص فقال تبارك و تعالى سلام على نوح في العالمين و قال سلام على إبراهيم و قال سلام على موسى و هارون و لم يقل سلام على آل نوح و لم يقل سلام على آل إبراهيم و لا قال سلام على آل موسى و هارون و قال عز و جل سلام على آل يس يعني آل محمد ص فقال المأمون لقد علمت أن في معدن النبوة شرح هذا و بيانه فهذه السابعة**[1]

«فهل عندك في الآل شيء أوضح من هذا في القرآن»؛ از قرآن یک چیز واضحتری برای ما بیاورید.

«**فقال أبو الحسن نعم أخبروني عن قول الله عز و جل يس و القرآن الحكيم**»؛ یس اسم مبارک چه کسی است؟

«قالت العلماء يس محمد ص لم يشك فيه أحد»؛ گفتند اسم مبارک پیامبر خدا است.

تا آن جا که فرمودند:«**و قال عز و جل سلام على آل يس يعني آل محمد صلى الله عليه وآله**». همه هم ساکت شدند و هیچ مشکلی هم نداشتند. در یک مجلس مهم سلطنتی حضرت قرائتی را خواندند و احدی هم اعتراض نکرد؛ فضا فضایی نبود که بگویند «إل یاسین» هم هست. خب باشد. مهم این است که این قرائت بود و حضرت خواندند و به آن هم استشهاد کردند.

عيون أخبار الرضا عليه السلام ؛ ج1 ؛ ٢٣٦ص[1]

شهرت قرائت «آل یاسین» در مدینه و بصره و مطابقت نسخه قرآن امیرالمؤمنین (ع) با آن

خیلی جالب است، چند سال پیش مصحفی را در آستانقدس چاپ کرده‌اند، مصحفی که وقف نامه آن را شیخ بهائی از طرف شاه عباس برای حرم مطهر امام رضا علیه‌السلام نوشته‌اند. دو-سه نفر از اساتید زحمت کشیده‌اند، جزاهم الله خیرا! عین همان مصحفی است که در آستانقدس است، حتی شکل آن هم مثل خودش است. عین همان را چاپ کرده‌اند. یک نسخه آن را هم به من دادند. با تحقیقاتی که آنها داشتند -خیلی زحمت کشیده‌اند- می‌گویند این مصحف شریف در قرن دوم نوشته شده، آن هم در بصره. حال و هوای بصره را داشته. درست است که نوشته «کتبه علی بن ابیطالب علیه‌السلام»، ولی به گمان من که خیلی روشن است، دیگری ناسخ نفس این نسخه است، ولی چون حضرت نوشته بودند «کتبه»، او هم فقط کتبه امیرالمؤمنین را نوشته است. رسم نبوده ناسخ اسم خودش را در مصاحف بنویسد.

در آن مصحف جالب است، اعراب ندارد. اعراب را با نقطه های قرمز گذاشته‌اند؛ مثل ابوالاسود دوئلی. در قرن دوم بوده و اعراب را هم با نقطه می‌گذاشتند. نقطه های سیاه نقطه حروف بوده؛ نقط الاعجام. نقط الاعراب هم داشته. در این مصحف همین آیه به‌صورت «سلام علی آل یاسین» است. «إل یاسین» نیست. چقدر مناسب است که می‌گویند این مصحف در نیمه دوم قرن دوم نوشته شده. حدس زده‌اند. در بصره بوده. الآن شما مراجعه کنید. لینکی هم گذاشته‌اند. صفحه قرائت «سلام علی آل یاسین» را ببینید. در آن جا یک لینک هست، در این لینک صوت کل بیست راوی قراء عشره را در یک صفحه می بینید. قراء عشره با بیست راوی در اینجا آمده است. اسمهای آنها هست. نگاه کنید. شش تا از این بیست راوی؛ یعنی شش راوی از سه قاری مهم که دو تا از آنها از قراء سبعه هستند و یکی از آنها هم از قراء عشره است. از قراء سبعه نافع و ابن عامر است. چون ابن عامر هم نوعاً مدنی است. از قراء عشره یعقوب حضرمی است که بصری است.

در عشره دو مدنی داریم، دو بصری داریم، یعقوب حضرمی قطعاً بصری است. می‌خواستم این را بگویم. قرائت یعقوب حضرمی «سلام علی آل یاسین» است. به این صورت می‌خوانند. هم روح و هم روایس هر دو از یعقوب حضرمی قاری مهم بصره است راویت می‌کنند. خیلی‌ها به ابن مجاهد اعتراض کردند که چرا کسائی را جای او گذاشتی؟! او از کسائی اولی بود. او خواندن «سلام علی آل یاسین»، از هر دو راویش. یعقوب حضرمی ۲۰۵ وفات کرده است. یعنی عمر او در همان نیمه دوم قرن اول بوده که این مصحف در آن جا نوشته شده است. چقدر مناسب است که خود اعراب این مصحف آستانقدس با قرائت یعقوب حضرمی که قاری مهم شهر بصره است موافقت دارد. اینها نکات بسیار مهمی برای این قرائت آل یاسین است.

خب خود یعقوب که «آل یاسین» خوانده و در بصره قاری معمی بوده، و ابن عامر در شام کلاً «آل یاسین» خوانده، و در مدینه هم اهل مدینه «آل یاسین» میخواندند، الآن در فضای قرائت آنها امام رضا علیه‌السلام وقتی اینها را در مرو فرمودند چه سالی بوده؟ میخواهم مقارنه ها را ببینید. جالب است. حدوداً در سال 201 بوده. خود یعقوب 205 وفات کرده است. یعنی در زمانیکه حضرت به این آیه استشهاد کردند در همان زمانی است که یعقوب حضرمی از قراء معم عشره در بصره این را میخواند. پس کسی نگوید وقتی حضرت خواندند چرا کسی حرفی نزد؟! چون رایج بود که «سلام علی آل یاسین» را میخواندند.

موافقت قرائت «آل یاسین» با مبانی شیعه و عدم رواج آن، دلیلی بر پذیرش تعدد قرائات

خیلی جالب است؛ یکی از صفحاتی که عرض کرده بودم «یک دلیل بر تعدد قرائات بود»، دلیل بیستویکم مربوط به همین آیه بود. به گمانم این دلیل ها خیلی قابل تأمل است.

> **دلیل خوب برای تعدد قراءات، عدم رواج (دقت شود) قرائت آل یاسین در بین شیعه است، چون اگر الیاسین از ناحیه خدا نبود و متواتر نبود، چون در روایات شیعه متعدد آمده و حتی به نقل اهل سنت امام صادق ع به حمزه تذکر دادند که من در ده مورد با تو مخالفت میکنم که یکی همین آل یاسین بود و حمزه الیاسین قرائت کرده بود، اگر الیاسین هم نازل نشده بود، ممکن نبود این قرائت در بین شیعه رایج شود و آل یاسین رواج نداشته باشد**[1]

«دلیل خوب برای تعدد قراءات، عدم رواج (دقت شود) قرائت آل یاسین در بین شیعه است»؛ الآن بین ما «آل یاسین» رایج است.**«چون اگر الیاسین از ناحیه خدا نبود و متواتر نبود»!** یعنی طبق روایت حرف واحد، شیعه میگفت یکی از آنها برای خدا است، باید بین آنها «آل یاسین» رایج شود. چون هم با عقیده آنها موافق است و هم با روایات آنها موافق است. و هم اینکه میگویند «إل یاسین» از ناحیه خدا نیست.

«چون در روایات شیعه متعدد آمده و حتی به نقل اهل سنت امام صادق ع به حمزه تذکر دادند که من در ده مورد با تو مخالفت میکنم که یکی همین آل یاسین بود و حمزه الیاسین قرائت کرده بود، اگر الیاسین هم نازل نشده بود، ممکن نبود این قرائت در بین شیعه رایج شود و آل یاسین رواج نداشته باشد»؛ و حال آنکه در قدیم و جدید بین آنها «إل یاسین» معروف بوده. بهخصوص در متأخر که روشن است. بنابراین «إل یاسین»ی که در این نقل حضرت به آن استشهاد کردند، شاهد روشنی است بر تعدد قرائت.

شیخ الطائفه که شیعی است در تبیان وقتی به «سلام علی آل یاسین» میرسند میگویند در اینجا دو قرائت است. نافع، ابن عامر و یعقوب. مرحوم طبرسی یعقوب را از یک طرف میگویند، ولی نمیدانم این طریق در دست ایشان نبوده یا نه؟ شیخ از هر دو طرف میگویند یعقوب قرائت کرده

است. مرحوم طبرسی شاید از طریق رویس می‌گویند. درحالی‌که هر دو روح و رویس «آل یاسین» را از یعقوب روایت کرده‌اند. شاید خودشان چند طریق دارند.

وقتی به منزل رفتید تبیان را نگاه کنید. شیخ می‌فرمایند کسانی که «سلام علی آل یاسین» خوانده‌اند، یعنی «سلام علی آل محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله». بعد می‌گویند عده‌ای هم «إل یاسین» قرائت کرده‌اند و وجه آن را هم می‌گویند. جالب این است: رسم شیخ در تبیان این است: اول قرائت را می‌گویند و وجه آن را می‌گویند، بعد مثل مجمع آیه را معنا می‌کنند. دو قرائت را گفته‌اند اما وقتی می‌خواهند معنا کنند فقط «آل» را معنا می‌کنند. یعنی در معنا کردن اصلاً ایشان با قرائت «إل یاسین» کاری ندارند.

خب این رئیس شیعه، شیخ الطائفه است، این هم تبیان است، چقدر بین شیعه حرف ایشان به‌عنوان واحد جا گرفته؟! هیچی. حرفی است که ایشان گفته‌اند و دیگران هم دیده‌اند و تا قرن یازدهم مشکلی هم نداشتند، اما حالا شما فضای قرن یازدهم را حاکم کنید. شیخ الطائفه می‌گویند این است. آن هم حرف واحد، بقیه آن را کنار بگذارید. این فضا برای شیخ نبوده است. با این هم زحماتی که ما دیدیم این فضا اصلاً برای ایشان نبوده است. مختار و رجحان را به این می‌دهند و حال این‌که در ذهنیت ایشان منافاتی با سائر موارد نداشته.

---

[1]فدکیه